

13. Матвієнко М. Дипломатія Української Держави / М. Матвієнко // Українська дипломатична енциклопедія : у 2 т. Т. 1. – К., 2004. – С. 386–388.
14. Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття / І. Нагаєвський. – К.: Укр. письменник, 1993. – 413 с.
15. Нариси з історії дипломатії України / під ред. В. Смоля. – К.: Альтернативи, 2001. – 736 с.
16. Полонська-Василенко Н. Історія України : у 2 т. / Н. Полонська-Василенко. – 2-ге вид. – К.: Либідь, 1991. – Т. 2. – 608 с.
17. Радченко Л. Сучасна історіографія національно-демократичної революції в Україні 1917–1920 рр. / Л. Радченко. – Х.: Око, 1996. – 120 с.
18. Реєнт О. Павло Скоропадський / О. Реєнт. – К.: Альтернативи, 2003. – 303 с.
19. Стахів М. Україна в добі Директорії УНР. Т. 4 : Директорія і Антанта / М. Стахів. – Торонто : Б-ка українознавства НТШ, 1964. – 350 с.
20. Українська революція і державність (1917–1920). – К.: Парламентське видавництво, 1998. – 247 с.
21. Федорович В. Україна і світова політика. Етапи на шляху українського державотворення. Вибрані статті / В. Федорович. – К.: Ярославів Вал, 2003. – 416 с.
22. Христюк П. Замітки і матеріали до історії української революції / П. Христюк. – Прага ; Відень, 1921. – Кн. 3. – 184 с.

В статье исследуются причины изменения главой Украинского Государства, гетманом Павлом Скоропадским политической ориентации – отказ от курса на развитие независимого Украинского государства в пользу федерации с Россией, который в течение продолжительного времени в отечественной историографии остается дискуссионным. Отмечается, что в исторической литературе до сих пор остается невьясненной дилемма, насколько самостоятельным был гетман в принятии подобного решения, было ли оно ситуативным или выражало его истинные цели. Констатировано, что в историографии нашли отражение две противоположные точки зрения на эту проблему и на влияние государств Антанты на издание гетманского Манифеста о федеративный союз Украины и России. Утверждается, что среди современных украинских исследователей преобладают целом положительные оценки гетманского курса, при определенных исторических обстоятельствах, в федерацию с Россией и союз с государствами Антанты.

Ключевые слова: федеративный союз, Павел Скоропадский, Украинское Государство, Россия, государства Антанты.

The article investigates the reasons for changing the head of the Ukrainian state, the Hetman Pavlo Skoropadsky political orientation – the rejection of the course on the development of an independent Ukrainian state in favor of federation with Russia, which for a long time in the national historiography remains debatable. It is noted that in the historical literature is still unclear dilemma how autonomous hetman was in making such a decision, whether it was a situational or express his true purpose. It was stated that in the historiography reflects two opposing views on this issue and on the influence of the Entente for the publication of the Manifesto of the Hetman federal union of Ukraine and Russia. It is alleged that among modern Ukrainian researchers prevail generally positive assessment of the Hetman of the course, under certain historical circumstances, in a federation with Russia and the alliance with the Entente States.

Keywords: federal union, Pavlo Skoropadskiy, Ukrainian State, Russia, the Entente states.

УДК 94 (477): (031)
ББК 63.3

Степан Борчук

ПРОЕКТ ХХІ СТОЛІТТЯ: ЕНЦИКЛОПЕДІЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

У статті йдеться про розвиток вітчизняної енциклопедичної науки в Україні на початку ХХІ ст. на прикладі “Енциклопедії Сучасної України”. Проаналізовано основні функції, завдання та досягнення видання.

Ключові слова: енциклопедія, статті, видання, публікація.

Вихід прив’язаних до енциклопедистики видань не міг повністю задовольнити потреби в справжній, загальній енциклопедії. Тож наукові колективи НАН України з часом підійшли і до практичного виконання великих проектів. Одним із важливих енциклопедичних проектів початку ХХІ ст. стала Енциклопедія Сучасної України (ЕСУ). Саме вона стала першою загальноукраїнською енциклопедією, що всебічно і неупе-

реджено подає цілісний багатогранний образ України 20-го століття. На думку упорядників, цей проект був створений як надійне, неупереджене, максимально аполітичне джерело знань про нашу країну як для її громадян, так і для всього світу, що продовжує найкращі традиції попередників: Української Загальної Енциклопедії, Енциклопедії Українознавства, Української Радянської Енциклопедії, Encyclopedia of Ukraine [14].

Заплановане видання Енциклопедії Сучасної України було як масштабний, 25-томний проект, загальним обсягом близько 100 друкованих аркушів. Так, для створення такого об'ємного проекту було створено окрему науково-організаційну структуру – Координаційне бюро “Енциклопедії Сучасної України” НАН України в 1998 р., котре і підготувало до друку перші чотири томи проекту. В подальшому, у квітні 2004 р., Координаційне бюро було реформовано у Інститут енциклопедичних досліджень постановою Президії НАН України, котрий швидко став провідною науково-дослідною установою в Україні, що вивчає питання розвитку енциклопедичної справи, розробляє наукові та методичні засади створення різних типів енциклопедичних видань та здійснює їх фахову експертизу [10]. Серед основних завдань новоствореного Інституту, визначених організаторами, окрім безпосередньо підготовки “ЕСУ”, є аналіз та узагальнення світового та національного досвіду у галузі енциклопедознавства, координація енциклопедичної справи в Україні, створення баз даних текстових та іконографічних матеріалів, котрі в подальшому можуть використовуватися в інших енциклопедичних проектах. Із цією метою на науковців Інституту покладено завдання розробки концепцій для різних типів енциклопедичних видань; підготовка словників (реєстрів); визначення ключових принципів подання матеріалу, критерії його відбору, методичні засади підготовки енциклопедичної статті та її інформаційного наповнення, бібліографічного та іконографічного забезпечення, тощо [1, с.3]. Фактично робота над “Енциклопедією Сучасної України” охоплює два паралельні напрямки: безпосередньо видання “ЕСУ” та створення Банку даних “ЕСУ”. Останній знаходиться на електронних носіях, що дозволяє швидко групувати інформацію за галузями, авторами, датами. Останнє відкриває, на думку науковців, широкі можливості не лише для створення якісного проекту “ЕСУ” та його прямого наступника – “Української Універсальної Енциклопедії”, а й для підготовки різноманітних галузевих енциклопедій, словників та електронних Інтернет-видань. Сьогодні банк даних “ЕСУ” вже використовується для видання спільно з Національною бібліотекою України імені В.І.Вернадського довідника “Наукові бібліотеки України” (Київ, 2004), книги “Імена України в космосі” (Львів, 2003), довідника “Жінки – вчені Києва” (Київ, 2003) та інших [9, с.12].

Як вже зазначалося, потреба України у власній енциклопедії виникла з самого початку її незалежного існування, адже всі попередні проекти – як-то “УРЕ” чи діаспорна “Енциклопедія українознавства”, не відповідали потребам часу через свою віддаленість від сучасності. І передусім це стосувалося матеріалів, присвячених незалежній Україні, які з природних причин не могли бути вміщені до попередніх видань. В цілому, ідея створення “Енциклопедії Сучасної України” належить професору А.Жуковському, котрий в середині 90-х років запропонував підготувати і видати доповнену та осучаснену “Енциклопедію українознавства” (ЕУ-2). І хоча така робота була теоретично реальною, проте практично виявилась нездійсненною. Адже з часу початку роботи над ЕУ-2 минуло понад півстоліття, й матеріали, зібрані діаспорними вченими, значно застаріли [11, с.10]. Більше того, враховуючи особливості світогляду пострадянського простору, однозначний перехід до “ворожих”, діаспорних критеріїв і оцінок могло зіграти не на руку новій енциклопедистиці, а сама ЕУ-2 не знайти потрібного читача.

Саме потреба у пошуку власного читача зумовила науковий колектив відійти від стандартів енциклопедії українознавства і зайнятися розробкою власного, унікального проекту, спрямованого передусім на висвітлення подій ХХ ст., і передусім доби незалежності. Проте, розуміючи, що справжнє розуміння сучасності можливе лише за

умов знання передумов, забезпечило проекту нові хронологічні горизонти – з кінця XIX ст. (з часу формування української нації та її політичних інституцій) і до XXI ст., коли процес розбудови української державності перейшов до нової фази – зростання та зміцнення внутрішнього та зовнішнього авторитету країни. Саме тому, побудована за алфавітним принципом, “Енциклопедія Сучасної України” повинна була стати універсальним довідником щодо осіб, подій, інституцій, понять, пов’язаних з Україною в подіях, інституціях, установах, родах діяльності, поняттях, персоналіях [13]. Вона вміщує інформацію про географічне положення, природу, історію, політичний устрій, економіку і промисловість, науку, культуру та мистецтво, літературу, спорт та інше. Особливу увагу в “ЕСУ”, на відміну від інших українських енциклопедій, приділено регіонам та новим явищам – елементам народжуваного громадського суспільства, політичним партіям, громадським рухам, банкам і бізнесовим структурам, недержавним формам економічної, культурної та іншої діяльності [9, с.9].

Виходячи з поставленої мети, було сформульовано і завдання, котрі ставились перед авторським та редакторським колективами “Енциклопедії Сучасної України”. Їм стало не лише висвітлення нових явищ, а й їх природне включення до єдиної грандіозної картини реальної України у всіх її аспектах, причому на рівні всіх регіонів, показавши не лише їх роль у загальноукраїнських справах, а й особливості політичного, демографічного, історичного, економічного та іншого характеру. З метою досягнення такого результату, в енциклопедію включаються досить об’ємні статті про всі адміністративні одиниці країни: області, райони, міста та селища міського типу, села з висвітленням їх історії, природніх умов, економічного розвитку, наявності наукових та культурницьких організацій тощо [9, с.10]. Іншим, не менш важливим завданням, поставленим упорядниками перед “ЕСУ”, було її наближення до читача через антропологію різних видів діяльності. Саме конкретні люди та їх діяльність повинні були стати основою для висвітлення, і відповідно перевага надаватиметься персональним статтям над загальними. В цьому руслі значна увага енциклопедії приділяється введенню в історичний та науковий обіг великої кількості імен, котрі були “забуті” або замовчувалися з певних ідеологічних причин. Проводиться також робота по уточненню та виправленню ряду біографій, котрі також підпадали раніше під ідеологічну цензуру. Окрему групу історичних персоналій становлять українці, що мешкають за кордоном, але відомі в тій чи іншій галузі життя; зарубіжних українознавців; місця компактного проживання українців за межами своєї держави.

З метою підготовки високоякісної “Енциклопедії Сучасної України” до роботи над нею були задіяні найкращі наукові кадри. Досить швидко вона перетворилась на один з пріоритетних напрямків роботи НАН України, до якої також долучилися і інші наукові та освітні установи країни: галузеві академії, вищі навчальні заклади, а також Наукове товариство імені Шевченка (НТШ). Останнє, у свою чергу, окрім безпосередньої роботи над статтями до “ЕСУ”, виконує важливу місію по залученню до роботи діаспорних вчених, об’єднуючи таким чином всі ресурси української науки. В цілому, загал авторського колективу, котрий працює над створенням статей до “ЕСУ”, досить потужний – на 2009 р. над нею працювало вже більше трьох тисяч авторів з усіх регіонів України [9, с.12]. Як і в попередніх енциклопедичних проектах, зокрема спеціалізованих томах “УРЕ”, це дозволяло не лише зробити проект ближчим до широкої читачької аудиторії, а й забезпечити його більшу об’єктивність, залучаючи до видання нові джерела та матеріали, часто недоступні центру, або пропущені столичними вченими.

Проте, незважаючи на такий представницький склад авторського колективу, основне навантаження по підготовці “Енциклопедії Сучасної України” покладено на її Головну редакційну колегію. Склад цієї структури є досить представницький, і включає в себе провідних вчених та спеціалістів сучасності: І.М.Дзюба (співголова), А.І.Жуковський (співголова), О.М.Романів (співголова), М.Г.Железняк (відповідальний секре-

тар), В.М.Баранецький, В.П.Буркат, І.Д.Гамкало, В.М.Геєць, Є.І.Головаха, Д.О.Горбачов, Д.М.Гродзинський, Я.Д.Ісаєвич, С.В.Кульчицький, І.Ф.Курас, В.М.Литвин, В.С.Лісовий, Д.Є.Макаренко, О.М.Маринич, М.І.Мельник, О.В.Мишанич, В.І.Наулко, О.С.Онищенко, Б.Є.Патон, В.В.Пилипенко, Л.А.Пиріг, В.Д.Походенко, І.В.Сергієнко, А.К.Шидловський, А.П.Шпак, Я.С.Яцків [1]. Сам факт наявності у складі Головної редакційної колегії Президента НАН України, академіка Б.Є.Патона засвідчує той високий рівень наукової забезпеченості нового енциклопедичного проекту і тієї великої уваги, яку їй приділяла наукова еліта країни.

Не менш показовим є й колектив авторів енциклопедії. Окрім багатьох спеціалістів, котрі представляли регіони та діаспору, авторами були і визнані вчені – працівники провідних Інститутів НАН України, академіки, члени-кореспонденти, доктора та кандидати наук: С.Брауде, Ю.Глеба, М.Голубець, Д.Гродзинський, Ю.Губський, А.Жуковський, Я.Ісаєвич, Н.Клименко, Л.Крушельницька, Б.Патон, В.Пилипенко, Л.Пиріг, Г.Півторак, М.Попович, Ю.Ранюк, О.Романів, Ю.Шаповал, Я.Яцків; мистецтвознавці – В.Войтенко, В.Борисенко, Л.Брюховецька, Ю.Станішевський, О.Федорук, В.Ханко; літературознавці – О.Астаф'єв, М.Жулинський, Р.Зорівчак, М.Ільницький, В.Панченко, М.Сулима; музикознавці – І.Гамкало, О.Немкович, Б.Фільц; дослідники спорту – О.Вацеба, Ю.Грот, В.Драга, І.Лозовський, В.Пожилова; політологи – С.Грабовський, М.Рябчук та багато інших висококомпетентних авторів [9, с.12]. Бажання створити незалежну українську енциклопедію було настільки потужним серед української інтелігенції, що навіть певне обмеження в фінансуванні проекту не стало йому на заваді. Значна кількість авторів годні були працювати над статтями до проекту на чистому ентузіазмі, без гонорару. Для них сам факт її виходу ставав більшим, ніж можливі матеріальні здобутки від написаних текстів [12, с.8]. Сьогодні над “Енциклопедією Сучасної України” працює понад 4 тис. авторів, котрі представляють різні організації та структури.

Одним з важливих чинників, що сприяв швидкій підготовці енциклопедії, стала комп'ютеризація та інформатизація науки. Наявність електронних технологій не лише пришвидшила роботу над матеріалом, його редагування та внесення правок, а комунікативні заходи між головною редакційною колегією та авторами з периферії, доступ до Інтернету пришвидшив саму роботу над загальними статтями та персоналіями. Саме електронний зв'язок значною мірою дозволив залучити до роботи таку кількість авторів, а редакції – прискорити підготовку текстів до друку, котрий також здійснювався за новими технологіями.

Результати такої роботи дали про себе знати досить швидко. Так, уже 2001 р. було підготовлено 1-й том “Енциклопедії Сучасної України” (літера “А”) (31 травня 2001 р. том здано до набору; 9 листопада 2001 р. – підписано до друку), котрий містив 2732 статті, 1628 ілюстрацій, 50 таблиць та схем на 824 сторінках (107,5 умовних друкованих аркушів) [2]. Такий насичений матеріалом та ілюстраціями том став справжнім проривом у сучасній українській енциклопедичній справі, адже він значною мірою відрізнявся від всіх попередніх, галузевих проектів, в тому числі “Української літературної енциклопедії”, “Географічної енциклопедії України”, “Юридичної енциклопедії”, “Енциклопедії лісництва” тощо. І хоча обмежений хронологічний період висвітлення певною мірою корегував його зміст, проте навіть на одну літеру “А” виявилось достатньо матеріалів на цілий том. Вихід першого тому “ЕСУ” знайшов широкій відгук в середовищі української інтелігенції, як місцевої, так і діаспорної. По країні проводились презентації видання [11, с.3] (потрібно сказати, що аналогічні акції здійснювалися після виходу кожного чергового тому), енциклопедія отримала схвальні відгуки провідних учених і громадських діячів. Такий інтерес суспільства став ще одним поштовхом для Головної редакційної колегії не лише продовжувати заплановану роботу, а й по можливості прискорити її.

Досить успішним для “Енциклопедії Сучасної України” став 2006 р., коли вийшло з друку два томи. Так, 22 грудня 2005 р. було підписано до друку 5-й том “ЕСУ”, що складався з 3198 статей, 2642 ілюстрацій, 20 карт, 5 таблиць і схем. В цілому цей том містив 727 сторінок, на яких особливе місце посідали статті, присвячені Гетьманату, Галичині та іншим важливим для України регіонам, передусім Волинській області та Волині як такій, подіям, персоналіям [4]. Особливого розголосу серед читачів набула вміщена до 5-го тому стаття, присвячена дивізії “Галичина”. Наступний, 6-й том “ЕСУ”, котрий вийшов того ж року, був одним з найбільших за об’ємом томів, поступаючись лише першому та другому томам (772 сторінки проти 824 та 871 відповідно). Він містив 3289 статей, 2846 ілюстрацій, 14 карт, 6 таблиць і схем [5]. На особливу увагу в цьому томі заслуговує стаття, присвячена знаковій особистості історії України – М.С.Грушевському.

2007 р. з’явився наступний, 7-й том “Енциклопедії Сучасної України”. Він містив 2645 гасел, 2073 чорно-білих та 449 кольорових ілюстрацій, 14 карт та 9 таблиць, розміщених на 708 сторінках [6]. Досить цікавою, на нашу думку є його стаття, присвячена літері “Г”, яка тривалий час вважалася найбільш “націоналістичною” літерою української абетки. Науково-пізнавальний інтерес становлять і інші статті тому, присвячені окремим персоналіям, в тому числі і тим, які не були українцями, але вплинули на її історію ХХ ст. (зокрема А.Денікін); регіонам України тощо.

2008 р. ознаменувався виходом чергового, 8-го тому “Енциклопедії Сучасної України”. Враховуючи особливості української історії та географії, в цьому томі особливої уваги заслуговують, на нашу думку, статті, присвячені областям та регіонам, котрі найбільш активно розвивалися саме у ХХ ст., ставши важливими чинниками у економіці, історії, демографії та політиці сучасної України – Донбас, Донецька та Дніпропетровська області, Дніпровський економічний район та інші. Не можна оминати увагою також статті, присвячені р. Дніпро та історичним подіям, пов’язаним з нею, зокрема, Дніпровській наступальній операції. Ці та інші статті (загальна чисельність – 3063 статті, 3107 ілюстрацій, 14 карт) містяться на 716 сторінках. До цього тому також увійшли додатки до всіх попередніх томів на літери “А–Г” [7].

В наступні роки робота над “Енциклопедією Сучасної України” тривала у традиційному графіку – щороку по одному тому. Це було обумовлено як кількістю матеріалу, що надходив до Головної редакційної колегії “ЕСУ”, так і завантаженістю видавничих потужностей іншими енциклопедичними проектами, передусім глобальною “Українською Універсальною Енциклопедією”. Однак це не завадило вчасно видати 9-й том “ЕСУ”, котрий складався з 2546 статей, 2216 ілюстрацій та 10 карт і 8 таблиць і схем на 711 сторінках [8]. Окрему увагу в цьому томі було приділено Житомирській області, містам Євпаторія, Єнакієве, європейській інтеграції незалежної України тощо.

Зміна влади в Україні у 2010 р. не вплинула на періодичність виходу томів “Енциклопедії Сучасної України”. Того ж року у світ вийшов наступний, 10-й том (“З – Зор”), котрий містив 2759 статей, 2269 чорно-білих ілюстрацій, 353 кольорові ілюстрації, 18 карт, 16 таблиць та 7 схем на 711 сторінках. За звичною системою можна виділити в ньому статті, присвячені областям України – Запорізькій та Закарпатській, районним центрам та іншим географічним об’єктам, історичним подіям та персоналіям. Місце в ньому знайшлося не лише українським національним діячам, а й ряду більшовицьких лідерів, що вплинули на історію України, зокрема В.Затонському [3]. За аналогічними планами й методами відбувався вихід наступних 11 та 12 томів “ЕСУ”. 11-й том вийшов друком 2011 р., складаючись з 2576 статей, 2057 чорно-білих ілюстрацій, 411 кольорових ілюстрацій, 13 карт, 14 таблиць та 3 схем [15]. Надрукований 2012 р. 12-й том, у свою чергу, мав 2685 статей, 2303 чорно-білі ілюстрації, 346 кольорових ілюстрацій, 16 карт, 3 таблиці і 1 схему [16].

Аналізуючи всі видані Редакцією “ЕСУ” томи “Енциклопедії Сучасної України”, можемо побачити, що кожен з них є самостійним науковим джерелом, пов’язаних між собою єдиною ідеєю, метою та завданням. Кожен з цих 12 томів, що вийшли накладом у 10 тис. примірників, містить близько 3 тисяч статей, поділених між собою за умовним принципом – від 50 до 70% присвячені персоналіям (як історичним, так і сучасникам), інші – тематично-термінологічні: історичні, географічні, політологічні, правничі тощо. Проте, незважаючи на умовну більшість, загальна кількість друкованих аркушів, виділених на персональні статті, значно поступається тематичним, адже на них припадає більша кількість знаків. Натомість переважна більшість статей-персоналій забезпечені ілюстраціями, що підносить їхню наукову та інформативну цінність (варто зазначити, що переважна більшість з чорно-білих ілюстрацій є саме фотографіями).

Робота Інституту енциклопедичних досліджень НАН України над “Енциклопедією Сучасної України” триває й надалі. 2013 р. з’явився друком черговий, 13-й том “ЕСУ” [17].

2014 р. читачі отримали чергові 14-й та 15-й томи “Енциклопедії Сучасної України”. Так, 15-й том енциклопедії містить 3 177 статей, 2 687 чорно-білих й 374 кольорові ілюстрації, а також 20 карт. З огляду на розв’язану путінською Росією війну з Україною й пов’язані з цим фінансові проблеми, 15-й том “ЕСУ” вийшов вкрай обмеженим накладом – 300 прим. (очевидно, з можливістю подальшого додрукування накладу у разі потреби). Серед найважливіших статей тому – статті, пов’язані з Кримом – “Крим”: Генеральний округ (Krim Generalbezirk); “Кримознавство”; “Кримська конференція 1945”; “Кримськотатарська література”; Кубанню – історико-географічним українським регіоном, русифікованим за останні півстоліття адміністрацією СРСР та сучасною російською владою. Серед персоналій тому привертають увагу статті, присвячені видатному вітчизняному історичному, академіку І.П.Крип’якевичу й визначному географу і картографу, фундатору й Головному редактору “Енциклопедії українознавства” Володимирі Кубійовичу [18].

Працюючи над “Енциклопедією Сучасної України”, Головна редакційна колегія “ЕСУ”, а також Інститут енциклопедичних досліджень НАН України мають налагоджені контакти з багатьма установами, котрі є не лише джерелом інформації, а й робочим місцем авторів статей. Так, на початок 2012 р. редакційний колектив співпрацював з 750 закладами: обласними, районними та міськими державними адміністраціями, з творчими спілками, музеями, спортивними товариствами, громадськими організаціями. Особливу допомогу при укладанні сучасної енциклопедії редакційному колективу надають вищі навчальні заклади – наявною у них інформацією щодо тих представників професорсько-викладацького складу, які сформували авторитет цього ВНЗ у минулому, й сучасників, які продовжують справу попередників. У більшості вищих навчальних закладів сучасної України досліджується також їхня історія в цілому, а також історія факультетів, структурних підрозділів, що полегшує підбирання матеріалів та його перевірку. Пишуться також історії інших громадських закладів, а також видаються зібрання біографій їх визначних співробітників – театрів, мистецьких труп, кіностудій тощо. З них автори “ЕСУ” не лише беруть необхідний матеріал, а й самі власною дослідницькою роботою сприяють уточненню та пришвидшенню видання таких праць [9, с.12].

Отже, незважаючи на той факт, що робота над двадцятип’ятитомною “Енциклопедією Сучасної України” триває, проте видання вже знайшло і свого читача, і своє практичне використання. Томи “ЕСУ” наявні не лише у бібліотеках наукових, громадських та адміністративних установ, а й у пересічних читачів, що підтверджує популярність енциклопедії не лише в академічній сфері, а й серед широкого читацького загалу.

Аналізуючи сучасний стан видання “ЕСУ”, не можна оминути й таких суттєвих недоліків, які безпосередньо впливають на престиж, популярність та науковість проєк-

ту. Насамперед слід згадати той великий хронологічний термін, на який розрахований вихід усіх 25 томів енциклопедії. Щорічна публікація одного тому – цей темп був прийнятним для енциклопедичних проектів 60–70-х років ХХ ст., коли рівень інформатизації суспільства був невисоким, а зміни у житті населення країни не такими динамічними. Сучасний світ, що змінюється з кожним днем, з його доступністю різноманітної інформації в мережі Інтернет, диктує зовсім нові умови, за яких має виходити енциклопедія. Особливо це притаманно такому проекту, як “сучасна” енциклопедія, що повинна відображати реалії життя, а не давнє минуле, яким в сучасних умовах вже є ситуація 2001 р. – року виходу першого тому “ЕСУ”. Звичайно, особливості видавничої та енциклопедичної роботи не дозволяють значно прискорити процес виходу чергових томів, однак сучасні умови змушують керівництво і авторів проекту вживати відповідних заходів, щоб енциклопедія все-таки була “сучасною” у прямому розумінні цього слова.

1. Слово Головного редактора // Енциклопедичний вісник України : збірник наукових праць / НАН України, Інститут енциклопедичних досліджень ; редкол.: М. Г. Железняк (голов. ред.) та ін. – К., 2009. – Ч. 1. – С. 3.
2. Енциклопедія сучасної України / НАН України, Координаційне бюро Енциклопедії сучасної України ; Наукове т-во ім. Шевченка ; гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, О. М. Романів (співголови), М. Г. Железняк (відп. секр.) та ін. – К. : Координаційне бюро Енциклопедії сучасної України НАН України, 2001. – Т. 1 : А. – 823 с.
3. Енциклопедія сучасної України / НАН України, Інститут енциклопедичних досліджень ; НТШ ; головна редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський (співголови), М. Г. Железняк (відп. секр.) та ін. – К. : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. – Т. 10 : З–Зор. – 711 с.
4. Енциклопедія сучасної України / НАН України, Інститут енциклопедичних досліджень ; НТШ ; головна редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, О. М. Романів (співголови), М. Г. Железняк (відп. секр.) та ін. – К. : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Т. 5 : Вод – Гн. – 727 с.
5. Енциклопедія сучасної України / НАН України, Інститут енциклопедичних досліджень ; НТШ ; головна редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський (співголови), М. Г. Железняк (відп. секр.) та ін. – К. : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Т. 6 : Го – Гю. – 711 с.
6. Енциклопедія сучасної України / НАН України, Інститут енциклопедичних досліджень ; НТШ ; головна редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський (співголови), М. Г. Железняк (відп. секр.) та ін. – К. : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. – Т. 7 : Г – Ді. – 707 с.
7. Енциклопедія сучасної України / НАН України, Інститут енциклопедичних досліджень ; НТШ ; головна редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський (співголови), М. Г. Железняк (відп. секр.) та ін. – К. : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2008. – Т. 8 : Дл – Дя, Додаток : А – Г. – 715 с.
8. Енциклопедія сучасної України / НАН України, Інститут енциклопедичних досліджень ; НТШ ; головна редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський (співголови), М. Г. Железняк (відп. секр.) та ін. – К. : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. – Т. 9 : Е – Ж. – 711 с.
9. Железняк М. Енциклопедія сучасної України: історія, сучасний стан та перспективи / Микола Железняк // Енциклопедичний вісник України. – 2009. – Ч. 1. – С. 9–12.
10. Інститут енциклопедичних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://encyclopedia.kiev.ua>.
11. Перший том “Енциклопедії сучасної України” (ЕСУ) презентуватимуть у конференц-залі Міжнародного фонду “Відродження” // Хрещатик. – 2002. – 23 січня. – № 9. – С. 1.
12. Над енциклопедією без гонорара працювали більше 1000 авторів // Сьогодні. – 2002. – 28 январа. – № 19. – С. 8.
13. Бібліографічний огляд літератури, яка надійшла до науково-бібліографічного відділу Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка у першому півріччі 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.lnu.edu.ua/bibl/images/Bib%20ogljad/1.pdf>.
14. Енциклопедія сучасної України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://encyclopedia.kiev.ua/vydaniya/esu.php>.
15. Енциклопедія сучасної України / НАН України, Інститут енциклопедичних досліджень ; НТШ ; головна редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський (співголови), М. Г. Железняк (відп. секр.) та ін. – К. : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. – Т. 11 : Зор – Как. – 710 с.

16. Енциклопедія сучасної України / НАН України, Інститут енциклопедичних досліджень ; НТШ ; головна редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський (співголови), М. Г. Железняк (відп. секр.) та ін. – К. : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. – Т. 12 : Кал – Київ. – 711 с.
17. Енциклопедія сучасної України / НАН України, Інститут енциклопедичних досліджень ; НТШ ; головна редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський (співголови), М. Г. Железняк (відп. секр.) та ін. – К. : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. – Т. 13 : Київ – Кок. – 711 с.
18. Енциклопедія сучасної України / НАН України, Інститут енциклопедичних досліджень ; НТШ ; головна редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський (співголови), М. Г. Железняк (відп. секр.) та ін. – К. : Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Т. 15 : Кот – Куз. – С. 422–424; 431–434; 436–438; 459–462; 482–483; 616–617.

Статья рассказывает о развитии отечественной энциклопедической науки в Украине в начале XXI в. на примере “Энциклопедии Современной Украины”. Проанализированы основные функции, задания и достижения издания. Раскрыты аспекты материалов, которые подавались для печати в издании.

Ключевые слова: энциклопедия, статьи, издания, публикация.

The article tells about development of home encyclopaedic science in Ukraine at the beginning XXI of century. Basic functions, tasks and achievements of edition, are analysed. The aspects of materials, that was given for printing in edition, are exposed.

Keywords: encyclopaedia, articles, editions, publication.

УДК 37.091.33

ББК 63.3

Алла Ліпінська

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДОКУМЕНТОЗНАВЦЯ

Стаття присвячена огляду напрямів використання ІКТ у процесі підготовки майбутніх документознавців. Охарактеризовано можливості використання ІКТ як у процесі навчання, так і в професійній діяльності майбутніх фахівців зазначеної галузі.

Ключові слова: документознавство, інформаційна діяльність, інформаційно-комунікаційні технології.

Сьогодні відчувається дефіцит науково-дослідних і методичних розробок з питань використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у діяльності документознавця. Розвиток економіки, різноманітність інформаційних процесів вимагають застосування спеціальних знань і навичок, пов'язаних з ІКТ. Розвиток суспільства, реформування науково-технічної, економічної, політичної, соціальної, освітньої і інформаційної галузі спричинили стрімке зростання вимог, які висувають до використання ІКТ у всіх галузях діяльності людини, зокрема і в інформаційно-аналітичному забезпеченні управлінської діяльності.

Популярність підготовки фахівців зі спеціальності “Документознавство та інформаційна діяльність” в Україні непинно зростає. За останні роки ця спеціальність відкрита більше, ніж у двох десятках вищих навчальних закладів. Випускники ВНЗ за означеною спеціальністю орієнтовані працювати в органах державного управління, інформаційних і аналітичних службах, у центрах науково-технічної інформації, у кадрових і ділових службах організацій, у галузі засобів масової інформації, рекламних фірмах, управліннях документального забезпечення тощо відповідно до галузевого стандарту вищої освіти України.

Тенденції розвитку документознавства та інформаційної діяльності сьогодні визначають розумним поєднанням комплексу фахових знань, вмій, навичок і високої професійної мобільності спеціалістів, умінням використовувати сучасні ІКТ у професійній діяльності. Вирішальне значення тут повинна мати управлінська й інформаційна культура, ініціатива, творчість і активність персоналу, адже значну частину професій-